

Др Зоран Стојановић*

ЉУБИША ЛАЗАРЕВИЋ (1931 2015)

Животни пут професора Лазаревића толико је богат да га је тешко сажети за ову прилику. Поменуо бих само најважније. Рођен је у Гучи 5. децембра 1931. Гимназију је завршио у Чачку, а Правни факултет у Београду 1956. године, где је и докторирао 1961. године са тезом „Положај млађих пунолетних лица у кривичном праву“. Своју универзитетску каријеру, изградио је на Правном факултету у Београду, али и на Правном факултету у Новом Саду. За ванредног професора за предмет Кривично право биран је 1966. године на Правном факултету у Новом Саду, а за редовног професора 1971. године на истом факултету. Од 1978. године редовни је професор на Правном факултету у Београду. Осим на универзитету, радио је и на научноистраживачким пословима. Прво, одмах после завршетка факултета, као асистент у Институту за упоредно право, а онда као научни сарадник у Институту за криминолошка и социолошка истраживања. Користио је Хумболтову научноистраживачку стипендију: провео је десет месеци у *Max Planck* институту за страном и међународно кривично право у Фрајбургу радећи на својој познатој студији „Казне и мере безбедности у савременом кривичном праву“. Осим на Правном факултету у Београду, предавао је по позиву на универзитетима у бившој Југославији.

Дуго времена годишња саветовања удружења за кривично право и криминологију почињала су његовим уводним рефератом који је по правилу имао критичку и полемичку димензију што је доприносило успешнијем раду тих саветовања. Учествовао је и на међународним конгресима за кривично право. Обављао је и функцију председника Југословенског удружења за криминологију и кривично право. Био је руководилац научноистраживачких пројеката, као и

* Аутор је редовни професор Правног факултета Универзитета у Београду.

ментор при изради бројних магистарских и докторских теза. Број радова објављених у домаћим и страним правним часописима је импозантан (преко 180). Од важнијих дела истакао бих његов *Коментар Кривичног законика Србије* (два издања) и уџбеник из *Посебног дела кривичног права* (десет издања). Свакако ту је и познати уџбеник општег дела професора Срзентића и Стајића чији је коаутор постао још 1978. године у његовом седмом издању пишући део о кривичним санкцијама. Сви они који се баве кривичним правом имали су прилику да користе коментаре КЗ СФРЈ и КЗ Србије под редакцијом професора Срзентића чији је коаутор и професор Лазаревић. Посебно се бавио малолетничким кривичним правом, кривичним санкцијама, као и питањима реформе кривичног законодавства. Осим науци кривичног права, професор Лазаревић је дао и велики допринос нашем кривичном правосуђу. Овом приликом ћу навести само две његове функције: био је судија Врховног суда Србије и члан Комисије за полагање правосудног испита.

Нарочито теба истаћи његов допринос кривичном законодавству: био је председник или члан бројних комисија које су припремале законске пројекте из области кривичног законодавства.

Имао сам част и задовољство да сарађујем с професором Лазаревићем како на Правном факултету у Новом Саду, тако и на Правном факултету у Београду. Иако сам на Правном факултету у Новом Саду тада био асистент а он већ редовни професор, према мени је имао однос као према себи по звању једнаком. Као асистент сам имао пуну аутономију, што је тада била реткост. Много касније, када сам прешао на Правни факултет у Београду као редовни професор а он био пред пензионисањем, као и после тога, сарађивали смо нарочито у комисијама на магистарским студијама као и у неколико комисија за одбрану докторске тезе. Међутим, посебно бих истакао заједнички рад у комисијама за измене и допуне кривичног законодавства. Активност и допринос професора Лазаревића били су нарочито изражени у области реформе кривичног законодавства и то не само кроз његове радове, већ и његовим непосредним учешћем у телима која су припремала законске пројекте. Познато је да нису сви теоретичари кривичног права вољни и способни да своје знање искористе и на том пољу. То, свакако, представља посебан изазов а захтева и одређена умећа, односно вештину да се обликује норма која треба да обухвати ни мање ни више од онога што јој је циљ. Осим о ставовима теорије и судске праксе мора се водити рачуна и о реалности, па норма (односно одредба која је садржи) мора у неким случајевима да буде резултат вишеструких компромиса. Иако је професор Лазаревић знатно пре мене учествовао у припреми пројеката из области кривичног законодавства, имао сам прилику да више пута

са њим сарађујем у тој области. Добро се сећам рада у комисији која је требало да изради нацрт измена и допуна КЗ СФРЈ 1989. године када смо боравили више дана у Лепенском виру и Охриду. Била ми је част да као најмлађи члан учествујем у комисији коју су чинили угледни старији редовни професори. Умео је да нас у паузама својим коментарима и шалама забави и опусте, али и да расправља о озбиљним питањима. Тако, једном приликом је ушао у оштар вербални конфликт с проф. Бавцоном из Љубљане а повод је била расправа о будућности Југославије. И поред пријатељских и изврских колегијалних односа, њихова расправа о том питању није била нимало пријатељска. Као велики поборник заједничке државе, био је против тадашњег става Словеније у погледу њене самосталности. Професор Лазаревић је увек имао свој став не само у области кривичног права који је доследно и с аргументима бранио, већ и у погледу других важних животних питања. То што смо понекад имали различите ставове у кривичном праву, није ни најмање утицало на наше веома добре односе. Навешћу као пример то што сам га 1993. године као савезни министар правде позвао на седницу скупштинског одбора за правосуђе у вези с изменама и допунама КЗ СРЈ. По пословнику требало је да брани Предлог закона. Међутим, он је у основи био против њега, односно био је за то да се не врше никакве суштинске већ само термилошке измене. Тада смо се нашли на супротним позицијама око неких важних питања као што је укидања смртне казне у савезном Кривичном закону. Предлог Закона о изменама КЗ СРЈ је предвиђао укидање смртне казне (пре свега због одредбе Устава СРЈ која је забрањивала прописивање смртне казне савезним законом), док је он био против тога. Иако сам заступао став заузет у Предлогу, ни оно што је заступао професор Лазаревић није било без аргумената. Основни проблем био је непостојање спремности обе републике чланице савезне државе да ту државу јачају и да и сопствено законодавство усклађују са заједничким, савезним законодавством. Тако, обе републике су биле за задржавање смртне казне и нису показивале намеру да је и у свом законодавству укину, па се дошло у парадоксалну ситуацију да она буде укинута за бројна кривична дела у савезном законодавству (као што је, на пример, за геноцид), а буде задржана за два кривична дела у републичком кривичном законодавству. Овај пример показује две карактеристике личности професора Лазаревића. Прво, у науци и струци доследно је заступао оно што мисли. Друго, није то лично схватао тако да се ни у овом случају то није негативно одразило на наш однос. Напротив, за исту прилику је везан један његов заиста пријатељски савет који ми је дао. Наиме, поменути Предлог измена КЗ СРЈ сачињен је од стране мојих сарадника, односно запослених у тадашњем Савезном

министарству правде. Измене су биле бројне, али претежно терминолошке природе тако да сам обратио пажњу само на нека суштинска питања. У погледу осталог имао сам поверање у оне који са припремали нацрт закона и хтео сам да га пустим у процедуру. Професор Лазаревић ми је тада рекао да ипак детаљно прегледам тај нацрт и да не треба превише да се ослоним на сараднике. Предочио ми је какве би последице имали евентуални пропусти. По његовом мишљењу то би имало посебну тежину, јер би то било приписано мени као професору кривичног права а не као министру. Последица тога била је та да сам преко једног викенда за два дана детаљно прерадио тај нацрт који је био препун разних омашки и пропусти.

У високошколској настави професор Лазаревић је остварио врхунске домете. Његова увек добро посећена предавања како на основним тако и на последипломским студијама била су прилика за студенте да пуно науче. Пре свега кроз примере из праксе и живота умео је и најсложенија питања кривичног права да учини разумљивим и за оне који тек почињу да се упознају с материјом кривичног права. На испитима је имао изграђен критеријум и осећај мере. За њега је међу студентима важило да није ни превише строг ни превише благ. Са Катедром и факултетом професор Лазаревић је наставио да сарађује и после пензионисања 1999. године све до 2005. године када је држао предавања на последипломским студијама и учествовао у раду комисија. И после престанка рада у настави, и даље се бавио науком и писањем, тако да је друго издање свог *Коментара Кривичног законика* издао пре неколико година (2011).

Нема никакве сумње да је професор Лазаревић један од најплоднијих и најутицајнијих писаца у нашој кривичноправној теорији чији су радови претежно оријентисани ка пракси и примени кривичног права, као и његовој реформи. То свакако не значи да се није бавио и теоријским питањима. Управо теоријска промишљања доприносила су јачини аргументације коју је износио у прилог ставовима поводом неких практичних питања. То је, по природи ствари, још више долазило до изражаја када се критички изјашњавао о неким законским решењима. Извесно је да ће дело професора Лазаревића и даље наставити да врши свој утицај у нашој науци кривичног права и његовој примени.

Професор Љубиша Лазаревић је оставио трајни лични печат на рад Катедре за кривично право и Правног факултета у Београду. Својим целокупним научним, стручним и педагошким радом заузео је високо место не само у историји Факултета, већ и у широј стручној и научној јавности.